

Sustainable Development Goals

Agenda 2030 van de Verenigde Naties: implementatie, opvolging en rapportering door de overheden in België (*preparedness review*): opvolging van de aanbevelingen uit de audit van 2020

Rekenhof

Sustainable Development Goals

Agenda 2030 van de Verenigde Naties: implementatie, opvolging en rapportering door de overheden in België (*preparedness review*): opvolging van de aanbevelingen uit de audit van 2020

Verslag goedgekeurd op 13 december 2023 door de algemene vergadering van het Rekenhof

1	Context	4
2	Initiële audit van 2020	4
3	Opvolgingsmethode	5
4	Uitgevoerde aanbevelingen	6
4.1	Nationale coördinatie en nationale indicatoren	6
4.2	Aanbevelingen voor elk bestuursniveau	8
5	Conclusies	24
5.1	Nationale coördinatie en indicatoren	24
5.2	Uitvoering van de aanbevelingen door de verschillende entiteiten	24
5.3	Eindbalans	29

Sustainable Development Goals – Agenda 2030 van de VN: implementatie, opvolging en rapportering door de overheden in België (*preparedness review*): opvolging van de aanbevelingen van 2020

In zijn verslag van 2020 onderzocht het Rekenhof hoe de verschillende bestuursniveaus in België zich engageren en organiseren in het kader van de zeventien doelstellingen van duurzame ontwikkeling van de Agenda 2030 van de Verenigde Naties (de zogenaamde ‘Sustainable Development Goals’ of SDG’s). Het Rekenhof onderzoekt nu welk gevolg werd gegeven aan de aanbevelingen die het had geformuleerd ten aanzien van de Interministeriële Conferentie voor Duurzame Ontwikkeling (IMCDO), het Interfederaal Instituut voor de Statistiek (IIS) en alle Belgische bestuursniveaus.

Het Rekenhof had vastgesteld dat de Nationale Strategie voor Duurzame Ontwikkeling, opgesteld in 2017 door de IMCDO, geen specifieke doelstellingen bevatte en dat de IMCDO sinds eind 2017 niet meer was samengekomen. Hoewel de vergaderingen in 2022 werden hervat, blijft de rol van de IMCDO beperkt tot de voorbereiding van de ‘Voluntary National Review’ (VNR) die België op 18 juli 2023 bij de VN indiende. De Nationale Strategie van 2017 werd niet geactualiseerd.

In 2018 had het IIS meetgegevens verzameld voor 82 indicatoren om de SDG’s in België op te volgen. In februari 2021 keurde het een lijst van 116 nationale indicatoren goed. In juni 2023 leidde een maatschappelijk debat tot een voorstel om alle indicatoren aan te passen tot 2026.

Vanuit hun autonomie hadden de bestuursniveaus hun politiek engagement ten aanzien van de Agenda 2030 verschillend ingevuld. De meeste hadden strategische plannen rond duurzame ontwikkeling opgesteld en acties ontplooid om de burgers en de stakeholders te betrekken. Ook de coördinatie binnen eenzelfde bestuursniveau was op uiteenlopende wijze opgezet. Die uiteenlopende invulling gold ook voor de beleidsvoorbereiding. Er was geen duidelijke koppeling van de indicatoren met de overheidsprogramma’s en acties uit de strategische plannen rond de SDG’s. Vaak ontbraken de streefwaarden voor de indicatoren. In de rapportering over de SDG’s werden de gerealiseerde acties niet geëvalueerd ten aanzien van de SDG’s. Er werd slechts bij uitzondering een expliciete link gelegd tussen de begrotingen en de Agenda 2030.

De ‘preparedness’ van de verschillende bestuursniveaus is over het algemeen verbeterd, ook al werden de aanbevelingen van het Rekenhof op uiteenlopende wijze doorgevoerd. Bijna alle bestuursniveaus raadplegen het brede publiek en de stakeholders bij de voorbereiding en de implementatie van hun duurzame-ontwikkelingsstrategieën. De meeste bestuursniveaus hebben de SDG’s vertaald naar concrete doelstellingen, maar slechts weinige hebben de nodige beleidsmaatregelen genomen om ze te behalen. Over het algemeen ontbreekt een link met de indicatoren. De coördinatie van het beleid ten aanzien van Agenda 2030 van de VN kan worden verbeterd, net als de rapportering voor de meeste

bestuursniveaus. Tot slot bevat geen enkel strategisch plan voor duurzame ontwikkeling een raming van de financiële middelen die nodig zijn om de doelstellingen te behalen.

1 Context

Met de goedkeuring van de Agenda 2030 voor Duurzame Ontwikkeling in 2015 legden de Verenigde Naties (VN) zeventien doelstellingen voor duurzame ontwikkeling of *Sustainable Development Goals* (SDG's) vast, die zijn uitgesplitst in 169 subdoelstellingen. De SDG's bestrijken vijf kerngebieden, de zogenaamde vijf P's: *People, Planet, Prosperity, Peace, Partnerships*, en drie dimensies: sociaal, economisch en milieu.

De verschillende bestuursniveaus in België (federale Staat, gemeenschappen en gewesten) zijn ertoe gehouden een politiek engagement rond de SDG's op te nemen. Zij kunnen hun eigen beleid autonoom uitstippelen, maar doordat 133 van de 169 subdoelstellingen behoren tot de bevoegdheid van de verschillende bestuursniveaus, zijn overleg en coördinatie essentieel. Elk bestuursniveau moet ook nagaan in welke mate het al beleidsacties heeft ontwikkeld om deze (sub)doelstellingen te bereiken, en of verdere beleidsacties noodzakelijk zijn.

2 Initiële audit van 2020

De SDG's vormden een prioritair aandachtspunt in het Strategisch Plan 2017–2022 van INTOSAI, de internationale vereniging van hoge controle instanties, die zich dan ook engageerden om na te gaan in welke mate hun nationale overheden zich hadden voorbereid op de realisatie van de SDG's.

Met zijn *preparedness review*¹ voor België had het Rekenhof in 2020 onderzocht hoe de overheden zich specifiek ten aanzien van de Agenda 2030 hadden geëngageerd en georganiseerd. Zo ging het na of de verschillende bestuursniveaus in België een adequaat systeem hadden opgezet om de SDG's te realiseren, de voortgang ervan op te volgen en erover te rapporteren. Het had in het bijzonder aandacht voor de coördinatie binnen en tussen de bestuursniveaus. De eigenlijke resultaten van het beleid rond duurzame ontwikkeling vielen buiten de scope van die review.

Het Rekenhof had vastgesteld dat de Nationale Strategie die in 2017 werd uitgewerkt door de Interministeriële Conferentie voor Duurzame Ontwikkeling (IMCDO), het overlegorgaan voor de nationale coördinatie, geen specifieke doelstellingen bevatte en dat de opgenomen samenwerkingswerven vooral procesgericht waren en geen streefcijfers bevatten. De IMCDO had overigens nog geen voortgangsrapport opgesteld over de uitvoering van de SDG's in België, maar had wel meegewerkt aan de eerste *Voluntary National Review* (VNR) die in 2017 aan de VN werd voorgesteld. In 2018 had het Interfederaal Instituut voor de Statistiek (IIS) een lijst van 141 indicatoren opgesteld en voor 82 indicatoren daarvan meetgegevens verzameld. In februari 2020 had het voor 32 indicatoren een uitsplitsing per gewest gemaakt.

Het Rekenhof wees er ook op dat de verschillende bestuursniveaus hun politiek engagement ten aanzien van Agenda 2030 op verschillende manieren hadden ingevuld. Met uitzondering van de Franse Gemeenschap, de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie en de Franse

¹ Rekenhof, *Sustainable Development Goals. Agenda 2030 van de Verenigde Naties: implementatie, opvolging en rapportering door de overheden in België (preparedness review)*, Verslag aan de Kamer van Volksvertegenwoordigers, Brussel, juni 2020, 75 p., rekenhof.be.

Gemeenschapscommissie hadden alle bestuursniveaus strategische plannen rond duurzame ontwikkeling opgesteld. Alleen de Vlaamse overheid had de mondiale SDG's concreet opgenomen in de doelstellingen van haar strategisch plan.

Het Rekenhof merkte op dat de regeringen diverse initiatieven hadden gelanceerd om het brede publiek en de stakeholders te betrekken bij hun strategie voor duurzame ontwikkeling.

Het stelde vast dat alleen de Duitstalige Gemeenschap elk jaar verslag uitbracht over de financiële middelen die nodig zijn om de acties in het kader van Agenda 2030 uit te voeren.

De meeste bestuursniveaus mochten dan wel het bestaande beleid van duurzame ontwikkeling geëvalueerd hebben ter voorbereiding van hun strategische plannen, enkel het Federaal Instituut voor Duurzame Ontwikkeling en de Vlaamse overheid hadden een vergelijking gemaakt tussen de zeventien SDG's en het bestaande beleid in het kader van de beleidsvoorbereiding.

Het Rekenhof wees er ook op dat de bestuursniveaus de indicatoren om de SDG's te monitoren verschillend hadden uitgewerkt en dat streefwaarden en nulmetingen vaak ontbraken.

Tot slot hadden alleen de federale overheid en het Waals Gewest al verslag uitgebracht over het gerealiseerde beleid op het vlak van de SDG's.

3 Opvolgingsmethode

Het Rekenhof heeft de aanbevelingen opgevolgd overeenkomstig de internationale INTOSAI-normen, en meer specifiek de ISSAI-normen 3000/136 en 139.

Het ging na bij de administraties in welke mate gehoor werd gegeven aan zijn aanbevelingen en heeft hen gevraagd de realisaties te documenteren alsook de redenen waarom aan bepaalde aanbevelingen geen gevolg werd gegeven. Met toepassing van het principe van *single audit* heeft het Rekenhof zich in eerste instantie gebaseerd op de werkzaamheden (voor zover die er zijn) van de interne-auditdienst van het bestuursniveau².

In bepaalde gevallen werd ook bijkomende informatie opgevraagd bij de ministeriële kabinetten ter aanvulling van de verzamelde informatie van de administraties.

De eventuele andere stakeholders werden niet bij het opvolgingsproces betrokken.

Tot slot heeft het de resultaten van zijn opvolging voorgelegd tijdens een informele tegensprekelijke procedure per mail, wanneer dat nuttig bleek³.

Dit verslag is gebaseerd op een vereenvoudigde opvolging die uitgaat van de verklaringen van de administratie en de documenten die ter ondersteuning daarvan werden verstrekt. Het Rekenhof heeft geen auditwerkzaamheden verricht (zoals gesprekken, tests en grondige analyse van documenten) om de kwaliteit van de ontvangen documenten en de acties die werden ondernomen te beoordelen.

² Dit geldt met name voor de gemeenschappelijke interne-auditdienst van het Waals Gewest en de Franse Gemeenschap die jaarlijks informatie verzamelt over de opvolging door de administratie van de audits van het Rekenhof.

³ Dat was het geval voor het Waals Gewest en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Het Rekenhof heeft de uitvoering van elke aanbeveling uit zijn initiële audit van 2020 geëvalueerd. Het kende daarbij een code toe aan elke aanbeveling afhankelijk van de mate waarin ze werd uitgevoerd:

	Volledig uitgevoerd
	In uitvoering / deels uitgevoerd
	Niet uitgevoerd

Het Rekenhof bespreekt eerst de nationale coördinatie en de nationale indicatoren (aanbevelingen 1 tot en met 3), voordat het ingaat op de aanbevelingen aan de verschillende bestuursniveaus, per thema (aanbevelingen 4 tot en met 13). Naast elke aanbeveling staat vermeld aan welk bestuursniveau ze is gericht, en wordt de mate van uitvoering toegelicht.

4 Uitgevoerde aanbevelingen

4.1 Nationale coördinatie en nationale indicatoren

<p>Aanbeveling 1 De Interministeriële Conferentie voor Duurzame Ontwikkeling (IMCDO) moet opnieuw haar coördinerende rol opnemen en zorgen voor een verdere internationale rapportering via een bijgewerkte <i>Voluntary National Review</i>.</p>	<p>Interministeriële Conferentie voor Duurzame Ontwikkeling (IMCDO)</p>	
--	---	---

De Vlaamse regering, die het voorzitterschap van de Interministeriële Conferentie voor Duurzame Ontwikkeling (IMCDO) niet meer actief op zich had genomen sinds begin 2018, heeft deze functie in januari 2022 terug actief opgenomen. Op 5 mei 2022 besliste de IMCDO om een tweede *Voluntary National Review* (VNR) voor te bereiden en dit in New York voor te stellen op het *High Level Political Forum* van de Verenigde Naties in juli 2023⁴. De opmaak van de VNR gebeurde in de werkgroep 'nationale coördinatie inzake duurzame ontwikkeling op internationaal niveau' binnen de IMCDO. In deze werkgroep, voorgezeten door het Federaal Instituut Duurzame Ontwikkeling (FIDO), zetelden experts van de administraties uit de verschillende entiteiten. De IMCDO kreeg hierdoor een grotere rol dan bij de opmaak van de eerste VNR die vanuit de FOD Buitenlandse Zaken werd gestuurd. De review werd midden 2023 afgerond en op 18 juli 2023 voorgesteld in New York.

<p>Aanbeveling 2 De IMCDO moet de Nationale Strategie uit 2017 op basis van een geactualiseerde behoefteanalyse en met behulp van een stakeholdersparticipatie herevalueren. Zij dient na te gaan in welke mate de samenwerkingswerven zijn uitgevoerd en in welke mate ze verder kunnen dienen als referentiekader voor initiatieven rond duurzame ontwikkeling. Daarbij moet zij concrete en becijferde doelstellingen vastleggen, gebaseerd op de Agenda 2030.</p>	<p>Interministeriële Conferentie voor Duurzame Ontwikkeling (IMCDO)</p>	
--	---	---

De focus bij de heropstart van de IMCDO was de coördinatie van een tweede *Voluntary National Review*. Er werden geen andere afspraken gemaakt.

⁴ Op 5 mei 2022 besloot de IMCDO ook weer tot een roterend voorzitterschap om de zes maanden. Hierdoor verwierf de federale overheid het voorzitterschap op 1 oktober 2022. Vanaf 1 oktober 2023 zal het Waals Gewest de IMCDO voorzitten.

Aanbeveling 3

Het Interfederaal Instituut voor de Statistiek moet, op basis van bestaande internationale lijsten, indicatoren uitwerken die alle aspecten van de SDG's omvatten. Bij het uitwerken van indicatorensets die op alle regionale overheden van toepassing zijn, moet rekening worden gehouden met de omvang van de overheden, om maximale relevantie en vergelijkbaarheid te verkrijgen. Het is aangewezen dat deze indicatoren op een voldoende grote steekproef gebaseerd zijn, zodat ze kunnen worden opgesplitst tussen de regio's.

Internationaal
Instituut voor de
Statistiek (IIS)

Het Interfederaal Instituut voor de Statistiek (IIS) keurde in februari 2021 een lijst van 116 indicatoren goed om de SDG's in België op te volgen. Van die 116 indicatoren zijn er momenteel 82 gepubliceerd op de website "Indicatoren van duurzame ontwikkeling" van het Federaal Planbureau (FPB). Naar aanleiding van de aanbeveling van het Rekenhof en zoals opgenomen in het Federaal Plan voor Duurzame Ontwikkeling (FPDO) 2021, organiseerden het FPB en het FIDO een debat over die opvolgingsindicatoren van de SDG's. Als basis werd gebruikgemaakt van een nota van het FPB en het IIS met het overzicht van de bestaande 82 indicatoren en voorstellen tot wijzigingen. Het debat werd gevoerd met deskundigen van de federale overheidsdiensten en met de belangrijkste adviesraden en had als doelstelling een maatschappelijke consensus over deze indicatorenset te bereiken, deze te verbeteren en prioriteiten te stellen voor de uitbreiding met bestaande indicatoren en de ontwikkeling van nieuwe indicatoren. Het debat moest er ook voor zorgen dat alle mogelijke uitsplitsingen van gegevens worden opgenomen⁵.

Het FPB vatte de resultaten van het maatschappelijke debat in juni 2023 samen in een nota met daarin het gevolgde proces, de resultaten en het tijdschema voor de uitvoering. 157 indicatoren (waaronder de 82 die op dit moment zijn gepubliceerd) werden er besproken. Concreet wordt voorgesteld:

- 67 indicatoren ongewijzigd te laten (voor sommige daarvan zullen uitsplitsingen worden toegevoegd);
- 10 indicatoren te schrappen;
- de definitie van 4 indicatoren te verruimen en 1 indicator te vervangen wanneer een alternatief zal ontwikkeld zijn;
- 12 van de 75 nieuw besproken indicatoren toe te voegen.

De nota werd aan de federale regering bezorgd die de voorgestelde aanpak nog moet bevestigen.

⁵ Het FPDO vermeldt dat de mogelijkheid om deze uitsplitsingen te integreren, zal moeten worden beoordeeld in termen van relevantie, methodologische haalbaarheid en gevolgen voor de begroting, op voorwaarde dat deze uitsplitsingen niet in strijd zijn met de richtsnoeren van Eurostat of de wet betreffende de openbare statistiek. Het Federaal Planbureau merkt op dat de methodologie van de jaarlijkse EU-SILC-enquête, die veel wordt gebruikt om indicatoren op te stellen, in 2019 werd herzien om de gegevens duidelijker per regio uit te splitsen.

4.2 Aanbevelingen voor elk bestuursniveau

Politiek engagement

Aanbeveling 4 De verschillende overheden moeten de bijgestuurde Nationale Strategie gebruiken als een gezamenlijke visie waarbinnen de strategische plannen en verdere politieke engagementen rond duurzame ontwikkeling kaderen.	Federaal	✗
	Vlaanderen	✗
	Waals Gewest	✗
	Franse Gemeenschap	✗
	Brussels Hoofdstedelijk Gewest	✗
	Franse Gemeenschapscommissie	✗
	Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie	✗
	Duitstalige Gemeenschap	✗

De IMCDO legde de focus van haar activiteiten op de voorbereiding en presentatie van de tweede VNR en niet op de bijsturing van de Nationale Strategie Duurzame Ontwikkeling (zie [aanbeveling 1](#)). Het was voor de verschillende entiteiten dan ook niet mogelijk hun strategische plannen hierop af te stemmen, wat niet belemmert dat ondertussen al andere engagementen kunnen zijn aangegaan.

Aanbeveling 5 De overheden moeten in hun strategische plannen de mondiale SDG's omzetten in concrete doelstellingen. Daaraan dienen ook de nodige beleidsmaatregelen te worden gekoppeld.	Federaal	~
	Vlaanderen	~
	Waals Gewest	✓
	Franse Gemeenschap	~
	Brussels Hoofdstedelijk Gewest	✗
	Franse Gemeenschapscommissie	~
	Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie	~
	Duitstalige Gemeenschap	~

Federaal

Het FIDO maakte in april 2021 een studie over het bepalen van de te behalen doelstellingen in het kader van de uitvoering van Agenda 2030. Deze studie diende als start voor de Interdepartementale Commissie voor Duurzame Ontwikkeling (ICDO) om met alle actoren van de duurzame-ontwikkelingswet de SDG's te vertalen naar de Belgische federale context, rekening houdend met de langetermijnvisie op duurzame ontwikkeling en de verdeling van de bevoegdheden tussen de deeltentiteiten. Vervolgens keurde de federale regering, conform de wet van 5 mei 1997 betreffende de coördinatie van het federale beleid inzake duurzame ontwikkeling (hierna: wet van 5 mei 1997) op 1 oktober 2021 een nieuw Federaal Plan voor Duurzame Ontwikkeling⁶ goed dat expliciet de SDG's als uitgangspunt neemt. Alhoewel dit nieuwe plan Agenda 2030 en de SDG's als leidraad neemt en

⁶ De wet van 5 mei 1997 voorziet in een vierjarige cyclus, maar het laatste goedgekeurde plan liep slechts tot 2008.

de nadruk legt op een interdepartementaal optreden, blijkt het toch geen SDG-implementatieplan zoals de Federale Raad voor Duurzame Ontwikkeling opmerkt in zijn advies van 4 juni 2021.

De federale regering besliste wel op 23 juli 2021 om vanaf 2022 de algemene beleidsnota's van de regeringsleden expliciet te koppelen aan de SDG's en SDG-subdoelstellingen. Jaarlijks brengt de minister van Duurzame Ontwikkeling hiervan een syntheserapport op de ministerraad. Het laatste syntheserapport dateert van 9 juni 2023. Het analyseert alle beleidsnota's 2023 waaruit een vooruitgang bleek ten opzichte van 2022, maar wijst daarnaast ook op elf beleidsnota's waarin geen sprake is van SDG's en SDG-subdoelstellingen gekoppeld aan beleidsacties.

Vlaanderen

Vizier 2030 is het 2030-doelstellingkader voor Vlaanderen aangevuld met een indicatorenset. Hiermee wordt invulling gegeven aan de oproep van de Verenigde Naties om de SDG's te vertalen naar eigen doelstellingen rekening houdende met de Vlaamse context en bevoegdheden. De opvolging van de Vizier 2030-doelstellingen via indicatoren maakt deel uit van het operationele luik van de vierde Vlaamse Strategie Duurzame Ontwikkeling (VSDO4) en wordt gecoördineerd door het Departement Kanselarij en Buitenlandse Zaken (DKBUZA). Er werd geopteerd om geen implementatiemiddelen en beleid op te nemen in het Vlaamse 2030-doelstellingenkader. De Vlaamse beleidsmaatregelen die nodig zijn om deze doelstellingen te behalen, worden uitgewerkt in het reguliere beleid, dat de gepaste maatregelen zal inhouden.

Waals Gewest

In een studie, die in 2021 werd besteld in het kader van de derde *Stratégie wallonne de Développement Durable* (SWDD3), werden voor het gewest 61 prioritaire doelstellingen naar voren geschoven vanuit Agenda 2030. 89 becijferde doelstellingen, met deadline 2030 en vergezeld van indicatoren, werden opgelijst in samenhang daarmee, waarvan er 22 noch uit de subdoelstellingen van de VN, noch uit de bestaande Waalse plannen afkomstig waren. De formele goedkeuring van die doelstellingen door de Waalse regering valt samen met de goedkeuring van de derde *Stratégie wallonne de Développement Durable* (SWDD3) op 22 september 2022. Ze moeten dus voortaan verplicht de overheidstussenkomsten tussen nu en 2030 structureren door middel van de Waalse strategieën en actieplannen. Deze strategie dekt echter slechts de helft van de 121 doelstellingen die tot de bevoegdheden van het gewest behoren.

Franse Gemeenschap

Het *Plan Fédé 20>25*⁷ bevat strategische en operationele doelstellingen die gekoppeld zijn aan de verschillende SDG's.

Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Er is geen sterker politieke engagement gekomen van de overheden van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest ten aanzien van de Agenda 2030. Het gewest heeft wel een reeks plannen en maatregelen op touw gezet die bijdragen tot een duurzame ontwikkeling, maar het Gewestelijk Plan voor Duurzame Ontwikkeling (GPDO) werd niet gewijzigd om meer rekening te houden met Agenda 2030. Zoals het Brusselse expertisecentrum voor ruimtelijke ordening *perspective.brussels* het samenvat “*maakt de governance van de opvolging van de SDG's in het Brussels Gewest het niet mogelijk*

7 Federatie Wallonië-Brussel, *Fédé 20 > 25. Notre engagement pour un service public accessible et de qualité*, bestuursovereenkomst 2020-2025 goedgekeurd door de overheid op 30 april 2021, Brussel, 144 p., [federation-wallonie-bruxelles.be](https://www.federation-wallonie-bruxelles.be).

de SDG's uit te splitsen in Brusselse doelstellingen of Brusselse doelstellingen te koppelen met SDG's". Andere Brusselse plannen of strategieën met een transversaal karakter of gericht op de drie pijlers van duurzame ontwikkeling of transitie werden wel goedgekeurd, zoals GO4Brussels 2030.

Frans Gemeenschapscommissie

Bepaalde milieugerelateerde acties zijn opgenomen als operationele doelstellingen in een strategisch plan van ecologische transitie, dat echter niet expliciet naar de SDG's verwijst.

Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie

De Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie heeft geen specifiek strategisch plan voor de SDG's uitgewerkt en deze werden niet expliciet omgezet in doelstellingen eigen aan de Brusselse context. Ze keurde niettemin een geïntegreerd welzijns- en gezondheidsplan (GWGP) goed waarvan bepaalde luiken aanleunen bij de SDG's, en in het kader waarvan ze is gestart met het uitwerken van indicatoren voor elke doelstelling.

Duitstalige Gemeenschap

Als onderdeel van het Regionaal Ontwikkelingsconcept (REK) *Ostbelgien Leben 2025* werd het thema duurzaamheid voor het eerst gekoppeld aan een internationaal erkend systeem met behulp van de SDG's van de VN. Aldus heeft elk project een eigen hoofdstuk waarin staat aan welke van de zeventien SDG's en de subdoelstellingen ervan het bijdraagt. Aangezien het regionale ontwikkelingsconcept *Ostbelgien Leben 2025* zijn streefdatum nadert, werd in 2021 gestart met de ontwikkeling van een nieuwe, geïntegreerde visie *Ostbelgien Leben 2040*. Deze bevat twee onderling vervlochten strategieën: een ontwikkelingsstrategie om de ontwikkelingsprogramma's en -projecten uit te voeren, en een ruimtelijke strategie om de nieuwe wetgeving inzake ruimtelijke ordening en andere nog te definiëren instrumenten voor ruimtelijk beheer uit te voeren. Naast de strategische oriëntatie definieert elke strategie doelen en actiegebieden, evenals mogelijke concrete maatregelen van ruimtelijke en inhoudelijke aard. De integrale ontwikkelingsvisie moet eind 2023 / begin 2024 beschikbaar zijn.

Aanbeveling 6 De overheden moeten streefwaarden voor de indicatoren vaststellen.	Federaal	~
	Vlaanderen	~
	Waals Gewest	~
	Frans Gemeenschap	~
	Brussels Hoofdstedelijk Gewest	~
	Frans Gemeenschapscommissie	~
	Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie	✗
	Duitstalige Gemeenschap	~

Federaal

De studie die het FIDO in 2021 liet maken (zie hoger) ging na of voor de zeventien SDG's, de 169 subdoelstellingen SMART⁸ geformuleerd zijn. Als dit niet het geval was, werd nagegaan of België SMART-doelstellingen heeft vooropgesteld of SMART-doelstellingen heeft onderschreven via Europese of internationale verdragen.

Het huidige Federaal Plan voor Duurzame Ontwikkeling 2021 voorziet in een verbeteringsproces rond die indicatoren en streefwaarden. In 2023 vonden in de schoot van het Federaal Planbureau gesprekken plaats over de juiste indicatoren voor de SDG's. Na een debat met verschillende stakeholders bezorgde het Federaal Planbureau de minister uiteindelijk in juni 2023 een nota met een voorstel om een set van SDG-opvolgingsindicatoren door te voeren tegen eind 2025 (zie ook [aanbeveling 3](#)).

Vlaanderen

In het Vizier 2030-doelstellingenkader bevatten slechts enkele van de Vizier 2030-doelstellingen duidelijke streefcijfers of streefdoelen. Er is niet in voorzien om voor alle doelstellingen streefwaarden vast te stellen.

Waals Gewest

Op dit moment hebben bepaalde indicatoren geen streefwaarde. De *Direction du Développement Durable* maakt daar echter werk van, in samenwerking met het IWEPS, naarmate de rapporteringen vorderen. Zo werden in de derde *Stratégie wallonne de Développement Durable*, die in september 2022 werd goedgekeurd, 91 indicatoren voorgesteld, waarvan 52 gekoppeld aan een becijferde doelstelling. Momenteel worden 113 indicatoren opgevolgd, waarvan 74 (65 %) zullen worden gekoppeld aan een becijferde doelstelling. Bepaalde Waalse doelstellingen kunnen momenteel niet worden gemeten bij gebrek aan voldoende betrouwbare gegevens.

Franse Gemeenschap

In het *Plan Fédé 20>25* worden indicatoren geïdentificeerd en gekoppeld aan doelstellingen. Die laatste zijn echter alleen bepaald voor de periode tot 2025. Voor de periode 2025-2030 zullen andere indicatoren worden opgesteld.

Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Perspective.brussels is via het Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse (BISA) lid van het IIS en neemt deel aan de werkgroep *Indicatoren van duurzame ontwikkeling*. Het BISA verleent methodologische ondersteuning aan verschillende lopende processen, zowel op interfederaal als op strikt regionaal vlak. Het zal zich op de resultaten van die processen baseren bij het kiezen van de Brusselse indicatoren. Het BISA is echter niet bevoegd om doelstellingen aan die indicatoren te koppelen; die doelstellingen (zullen) worden gedefinieerd in het kader van de uitwerking en opvolging van de sectorale plannen en programma's.

8 Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realistisch en Tijdsgebonden.

Franse Gemeenschapscommissie

Het strategisch plan van ecologische transitie van de Franse Gemeenschapscommissie, dat niet specifiek gewijd is aan de SDG's, maakt deel uit van een reeks Brusselse regionale programma's⁹ met doelstellingen voor 2030.

Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie

Er werden geen streefwaarden gedefinieerd voor de indicatoren van het geïntegreerd welzijns- en gezondheidsplan (GWGP).

Duitstalige Gemeenschap

De geïntegreerde ontwikkelingsvisie *Ostbelgien Leben 2040* zal consequent worden afgestemd op de zeventien SDG's van de VN. Voor elk actiegebied zullen indicatoren worden gedefinieerd. In het kader van de uitvoeringsprogramma's worden vervolgens projecten gedefinieerd die bijdragen tot de verwezenlijking van deze doelstellingen.

Publieke bewustmaking en dialoog met de stakeholders

Aanbeveling 7 De verschillende overheden dienen in het kader van de voorbereiding en de uitvoering van hun strategie rond duurzame ontwikkeling de betrokkenheid van de burgers en de relevante stakeholders bij voorkeur planmatig vast te leggen.	Federaal	✓
	Vlaanderen	✓
	Waals Gewest	✓
	Franse Gemeenschap	~
	Brussels Hoofdstedelijk Gewest	~
	Franse Gemeenschapscommissie	✗
	Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie	~
	Duitstalige Gemeenschap	✓

Federaal

De wet van 5 mei 1997 stelt de betrokkenheid van burgers en relevante stakeholders voorop bij de opmaak van een Federaal Plan voor Duurzame Ontwikkeling. De ICDO deed dit bij de voorbereiding van het nieuwe plan door een schriftelijke raadpleging van de leden van de belangrijkste federale adviesraden en een dialoog met elke maatschappelijke groep. Het voorontwerp van het plan werd ook voorgelegd aan de bevolking tussen 9 april 2021 en 8 juni 2021. De minister van Duurzame Ontwikkeling legde het vervolgens voor aan de wetgevende kamers, aan de raden en aan de regeringen van de gemeenschappen en de gewesten. Om ook de betrokkenheid bij de uitvoering van het federale duurzame ontwikkelingsbeleid te verbeteren, zal vervolgens het jaarlijkse rapport van de ICDO naar de belangrijkste federale adviesorganen worden gestuurd. Ten slotte zal jaarlijks een balans van de resultaten worden voorgelegd aan de Ministerraad, aan de Kamer van Volksvertegenwoordigers en aan de Federale Raad voor Duurzame Ontwikkeling (FRDO).

⁹ Geïntegreerd welzijns- en gezondheidsplan, Plan voor Lokale Actie voor het Gebruik van Energie (PLAGE), Label Ecodynamische Onderneming enz.

Vlaanderen

Het decreet ter bevordering van duurzame ontwikkeling stelt dat het Vlaamse beleid duurzame ontwikkeling een inclusief, gecoördineerd en participatief beleid is, vanuit het principe dat duurzame ontwikkeling een gedeelde verantwoordelijkheid is. Bij de opmaak van de vierde Vlaamse Strategie Duurzame Ontwikkeling (VSDO4) - een bevoegdheid van de Vlaamse minister-president - werden hoorzittingen georganiseerd en hebben alle Vlaamse strategische adviesraden alsook de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG) en de Vereniging Vlaamse Provincies (VVP) hun advies uitgebracht.

Waals Gewest

In september 2021 werd een overlegorgaan opgericht dat elf stakeholdergroepen¹⁰ verenigt (*Partenariat wallon pour le développement durable*). Dit orgaan heeft tot taak bij te dragen aan de voorbereiding, de uitvoering en de opvolging van het SWDD3-actieplan (derde *Stratégie wallonne de Développement Durable*); de doelstellingen en acties van het SWDD3 door te sturen naar de verschillende stakeholdergroepen; deel te nemen aan en te reageren op de rapporten die worden opgesteld op basis van de opvolgingsindicatoren, en de gezamenlijke ontwikkeling van de lange-termijnvisie voor te bereiden. Verschillende maatregelen van het actieplan zijn overigens gericht op de sensibilisering, de opleiding en de betrokkenheid van het maatschappelijke middenveld.

Franse Gemeenschap

De Franse Gemeenschap heeft geen gestructureerd plan om de burgers en de stakeholders te raadplegen. Deze verschillende stakeholders van het maatschappelijke middenveld werden echter wel geraadpleegd en betrokken bij het opstellen van de verschillende strategische plannen met betrekking tot de SDG's.

Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Er is geen echte raadpleging in samenhang met de Agenda 2030. *Perspective.brussels* merkt echter op dat het Gewestelijk Bestemmingsplan (GBP), dat het kader van het Gewestelijk Plan voor Duurzame Ontwikkeling (GPDO) omzet op het vlak van de reglementaire bestemming van de grond, werd opengesteld voor herziening en dat in die context acties voor sensibilisering, informatie en raadpleging van het publiek worden uitgevoerd en zijn gepland.

Franse Gemeenschapscommissie

De administratie verklaarde dat de Franse Gemeenschapscommissie zich niet rechtstreeks tot de burgers richtte.

Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie

De Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie heeft geen gestructureerd plan om de burgers en de stakeholders te raadplegen. Eén van de assen van het geïntegreerd welzijns- en gezondheidsplan (GWGP) bestaat er echter in de burger meer te betrekken bij de uitbouw en de opvolging van het strategisch instrument dat dat plan vormt.

¹⁰ Regionale overheden, lokale overheden, economische sector, gezondheidssector, jongeren enz.

Duitstalige Gemeenschap

Bij de uitwerking van een geïntegreerde ontwikkelingsvisie *Ostbelgien Leben 2040* zijn het maatschappelijke middenveld, de gemeenten, talrijke regionaal actieve verenigingen, organisaties en instellingen, de administratie van de Duitstalige Gemeenschap en haar politieke organen betrokken. Het brede participatieproces garandeert dat rekening wordt gehouden met verschillende standpunten en is bedoeld om te zorgen voor een hoge mate van aanvaarding van de visie bij de bevolking en de instanties en de respectieve belanghebbenden. Het inspraakproces ging van start in oktober 2021 met een hybride toekomstforum. Hierop voortbouwend werden openbare thematische workshops en workshops voor specialisten gehouden. Daarnaast werd de ontwerpvisie ter discussie gesteld in de vorm van outreachende burgerparticipatie met de *Ostbelgienmobil* en online. Aan het eind van het jaar 2023 zullen de resultaten leiden tot een visie *Ostbelgien Leben 2040* met een ontwikkelings- en een ruimtelijke strategie. In het kader van de voorbereiding van de tweede *Voluntary National Review* (VNR) werden verschillende maatschappelijke groeperingen geraadpleegd.

Verantwoordelijkheden en middelen

Aanbeveling 8 De overheden dienen per bestuursniveau te zorgen voor een duidelijke coördinatie en opvolging van de strategische plannen en beleidsmaatregelen ten aanzien van de SDG's. Zij moeten de verantwoordelijkheden van alle overheidsactoren duidelijk vastleggen.	Federaal	~
	Vlaanderen	~
	Waals Gewest	~
	Franse Gemeenschap	~
	Brussels Hoofdstedelijk Gewest	✗
	Franse Gemeenschapscommissie	✗
	Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie	✗
	Duitstalige Gemeenschap	~

Federaal

De wet van 5 mei 1997 bakent de verantwoordelijkheden en taken van de ICDO in het kader van de voorbereiding en coördinatie van het FPDO duidelijk af. De samenstelling ervan is door de wet wel beperkt tot de FOD's en POD's, en omvat niet alle relevante federale overheidsinstellingen, zoals de Regie der Gebouwen of de NMBS.

Het beleid inzake duurzame ontwikkeling is federaal wel verspreid over diverse actieplannen (federaal plan gender mainstreaming, federaal plan armoedebestrijding, federaal actieplan voor de circulaire economie enz.) die uitvoering geven aan de SDG's. De FRDO gaf als advies bij het FPDO aan dat voor een goede structurele opvolging door de verschillende wetgevende kamers, raden en burgers het aangewezen zou zijn dat in één overzicht wordt aangegeven welk plan of welke deelstrategie welke SDG's zal uitvoeren en wat hiervan de resultaten zijn.

Vlaanderen

Het transitieplatform zorgt voor de afstemming van de zeven transitieprioriteiten die vastgelegd werden in de vierde Vlaamse Strategie Duurzame Ontwikkeling (VSDO4). Het transitieplatform wordt gecoördineerd door de diensten van de minister-president (Departement Kanselarij en Buitenlandse Zaken – DKBUZA).

Waals Gewest

De derde *Stratégie wallonne de Développement Durable* koppelt de meest structurerende beleidsinstrumenten aan de SDG's en bevat een actie om die integratie voort te zetten en te verdiepen. Bepaalde plannen, zoals het relanceplan van Wallonië, zijn echter niet van meet af aan gekoppeld aan de SDG's. Die integratie wordt nu vergemakkelijkt door het gebruik van een nieuw computerprogramma (P4) dat alle entiteiten van de Waalse overheid gebruiken en waarin de bijdrage van een plan aan de SDG's kan worden ingevoerd. Momenteel worden echter slechts enkele plannen, waaronder het relanceplan van Wallonië, opgevolgd en aangestuurd met deze softwareoplossing.

Wat de verdeling van de rollen en verantwoordelijkheden betreft, is de minister van Milieu ook belast met duurzame ontwikkeling, wat positief is. Aangezien duurzame ontwikkeling echter een transversale overheidsbeleidsmaatregel is, moeten de verantwoordelijkheden van de minister en de minister-president van de Waalse regering, die bevoegd is voor de coördinatie van het overheidsbeleid of het transitieplan, worden verduidelijkt.

Franse Gemeenschap

In de Franse Gemeenschap is geen enkele minister specifiek belast met het aansturen van de SDG's in hun geheel, maar coördineert de minister-president het beleid inzake ecologische transitie. De administratie werd geherstructureerd. De *Service général du Développement durable et des Politiques transversales* stuurt het transversaal beleid aan, inclusief de SDG-strategie, en omvat diensten die zich toelagen op de uitvoering van de SDG's¹¹.

Brussels Hoofdstedelijk Gewest

De strategische aansturing in samenhang met de SDG's is niet veranderd in het Brussels Gewest. Momenteel is geen enkele minister belast met die materie en ook al zorgt *perspective.brussels* voor een opvolging van het Gewestelijk Plan voor Duurzame Ontwikkeling (GPDO), sinds de audit werd geen enkel Brussels orgaan aangewezen om de realisatie van de SDG's als dusdanig op te volgen.

Franse Gemeenschapscommissie

Niemand werd belast met de coördinatie en opvolging.

Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie

Niemand werd belast met de opvolging van de realisatie van de SDG's.

Duitstalige Gemeenschap

Op basis van het regeerakkoord van 20 juni 2019 over de bevoegdheidsverdeling tussen de ministers is de minister-president van de Duitstalige Gemeenschap verantwoordelijk voor de initiatieven op het vlak van duurzame ontwikkeling en de plaatselijke ontwikkeling. Op administratief vlak is het Departement Plaatselijke Ontwikkeling verantwoordelijk voor de coördinatie van de implementatie, monitoring en rapportering van de Duurzame Ontwikkelingsdoelen van de VN.

¹¹ *Cellule de lutte contre la pauvreté*- Cel Armoedebestrijding (SDG 1), *Service de l'égalité des chances* – Dienst Gelijke Kansen (SDG 5).

Aanbeveling 9 De overheden moeten in hun strategische plannen rond duurzame ontwikkeling een raming opnemen van de middelen die nodig zijn om de doelstellingen te realiseren.	Federaal	✘
	Vlaanderen	✘
	Waals Gewest	~
	Franse Gemeenschap	~
	Brussels Hoofdstedelijk Gewest	✘
	Franse Gemeenschapscommissie	~
	Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie	✘
	Duitstalige Gemeenschap	~

Federaal

Het nieuwe Federaal Plan voor Duurzame Ontwikkeling (2021) bevat geen raming van de nodige middelen voor de realisatie van de doelstellingen.

Vlaanderen

Dit werd niet opgenomen in de vierde Vlaamse Strategie Duurzame Ontwikkeling (VSDO4).

Waals Gewest

Een actie van het actieplan beoogt de Waalse begrotingsprogramma's te koppelen aan de SDG's, zodat een verband kan worden gelegd tussen de 61 prioritaire doelstellingen voor het gewest en de begrotingsallocaties. De begroting van elk plan of programma moet overigens geleidelijk aan worden ingevoerd in het computerprogramma P4 (zie hierboven). Het zal dan mogelijk zijn om de beschikbare begrotingen te koppelen aan de SDG's.

Franse Gemeenschap

De initiële begroting 2023 bevat een begrotingslijn (allerlei uitgaven voor duurzame ontwikkeling en de strijd tegen de klimaatopwarming), maar ook andere belangrijke begrotingen dragen bij tot de realisatie van de SDG's zonder dat de Agenda 2030 expliciet in de begrotingsprogramma's wordt vermeld.

Brussels Hoofdstedelijk Gewest

In de begrotingsprogramma's staat niets over de middelen die expliciet worden toegewezen aan de realisatie van de Agenda 2030.

Franse Gemeenschapscommissie

Wat de middelen betreft, heeft de administratie enkele basisallocaties geïdentificeerd die de uitgaven voor de realisatie van de SDG's dekken, zonder dat er rechtstreeks naar de SDG's wordt verwezen.

Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie

In de begrotingsprogramma's staat niets over de middelen die expliciet worden toegekend aan de realisatie van de SDG's waarvoor de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie bevoegd is.

Duitstalige Gemeenschap

In het kader van een professioneel project- en portfoliomanagement zullen de uitvoeringsprogramma's vanaf 2024 vergezeld gaan van een nauwkeurige analyse met betrekking tot de onderlinge verbanden tussen de verschillende strategische plannen rond duurzame ontwikkeling en de vereiste middelen.

Beleidsvoorbereiding

Aanbeveling 10 De overheden dienen de uitwerking van hun strategische plannen inzake duurzame ontwikkeling voor te bereiden aan de hand van een grondige vergelijking tussen het bestaande beleid en de te bereiken SDG's.	Federaal	✓
	Vlaanderen	✓
	Waals Gewest	✓
	Franse Gemeenschap	✓
	Brussels Hoofdstedelijk Gewest	✗
	Franse Gemeenschapscommissie	✗
	Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie	✗
	Duitstalige Gemeenschap	~

Federaal

Het Federaal Instituut Duurzame Ontwikkeling (FIDO) maakte in 2021 voor het Federaal Plan voor Duurzame Ontwikkeling een update van de analyse van de kloof tussen de 169 subdoelstellingen van SDG's en de verbintenissen die de federale overheid is aangegaan om bij te dragen aan de verwezenlijking van die doelstellingen. In het kader van de voorbereiding van de volgende regeerperiode vroeg de ministerraad van 9 juni 2023 aan het FIDO om een nieuwe analyse te laten uitvoeren over de implementatie en verwezenlijking van de SDG's op het federale niveau en de uitdagingen hierbij voor een volgende regeerperiode.

Vlaanderen

De vierde Vlaamse Strategie Duurzame Ontwikkeling (VSDO₄) werd opgesteld zonder een vergelijking te maken tussen de bestaande maatregelen en de SDG's. In het kader van de Vlaamse bijdrage aan de tweede *Voluntary National Review* (VNR) liet het Departement Kanselarij en Buitenlandse Zaken (DKBUZA) dat instaat voor de opvolging van de doelstellingen van Vizier 2030, een studie uitvoeren waarbij er een *gap-to-target*-analyse werd uitgevoerd voor elke SDG.

Waals Gewest

Het bepalen van de becijferde doelstellingen in de derde *Stratégie wallonne de Développement Durable* was enerzijds gebaseerd op een selectie van de doelstellingen van de Agenda 2030 die als prioritair worden beschouwd, en anderzijds op de doelstellingen in de bestaande of nog op te stellen plannen op Waals niveau om die doelstellingen te bereiken.

Franse Gemeenschap

In het *Plan Fédéré 20>25* werd de link gelegd tussen de strategische en operationele doelstellingen en de verschillende SDG's. De diensten die aan de SDG's bijdragen, werden in kaart gebracht.

Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Die aanbeveling wordt niet gevolgd, ook al kunnen bepaalde aspecten van het Gewestelijk Plan voor Duurzame Ontwikkeling (GPDO) worden geactualiseerd in het kader van de dynamiek *projecting.brussels* die binnen *perspective.brussels* werd gecreëerd.

Franse Gemeenschapscommissie

Er werd geen specifiek strategisch plan voor de SDG's opgesteld.

Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie

Er werd geen specifiek strategisch plan voor de SDG's opgesteld.

Duitstalige Gemeenschap

Momenteel gebruikt de Duitstalige Gemeenschap de indicatoren van de VN en van verschillende instellingen in Duitsland en de buurlanden. Dit maakt alleen een voorwaardelijke vergelijking mogelijk met de andere territoriale overheden, aangezien deze op hun beurt hun eigen reeksen indicatoren nastreven. De Duitstalige Gemeenschap maakt nog steeds geen deel uit van het Interfederaal Instituut voor de Statistiek en heeft daarom momenteel geen invloed op de uitwerking van de duurzaamheidsindicatoren voor de individuele regio's.

Indicatoren

Aanbeveling 11 De organen die opvolgen en rapporteren, moeten erover waken dat de indicatorensets die de overheden gebruiken, in overeenstemming zijn met de lijst van indicatoren van het IIS en dat ze voldoende meetbaar zijn op basis van streefwaarden. In overleg met de projectleiders moeten zij deze indicatoren ook koppelen aan de concrete maatregelen of projecten die uitgewerkt worden voor het realiseren van de SDG's.	Federaal	~
	Vlaanderen	~
	Waals Gewest	~
	Franse Gemeenschap	~
	Brussels Hoofdstedelijk Gewest	~
	Franse Gemeenschapscommissie	✗
	Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie	✓
	Duitstalige Gemeenschap	~

Federaal

Om te zorgen voor een structureel en regelmatig controlesysteem voor de Agenda 2030, schreef de federale regering in haar Federaal Plan voor Duurzame Ontwikkeling 2021 dat ze vanaf 2022 de SDG's zou opvolgen, op basis van de indicatoren gebruikt door UNSTAT en, voor zover mogelijk, gestroomlijnd met het werk van Eurostat en instellingen zoals het Interfederaal Instituut voor de Statistiek, het Federaal Planbureau, de werkgroep 'Sociale indicatoren', Sciensano en het interfederaal Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting.

Het Federaal Planbureau bracht in februari 2023 zijn jaarlijks overzicht uit van indicatoren van duurzame ontwikkeling, samen met een update van de website www.indicators.be, die informeert over de vooruitgang van België op het vlak van de 17 SDG's. De analyse bevat 82 indicatoren, gerangschikt en genummerd volgens de SDG's, waarvan momenteel 51 (of 3 per SDG) gebruikt

worden om de evolutie van België inzake duurzame-ontwikkelingsdoelstellingen bij te houden. Voor 26 van die 51 indicatoren hebben de beleidsverantwoordelijken van verschillende regeringen een becijferde doelstelling vastgelegd. Dat is een precieze waarde die de indicator tegen 2030 moet bereiken. In 2020 hadden er nog maar 22 die waarde bereikt. Deze indicatoren zijn echter niet gekoppeld aan concrete maatregelen of projecten die uitgewerkt worden voor het realiseren van de SDG's.

Vlaanderen

Voor de meeste Vlaamse doelstellingen uit *Vizier 2030* zijn er één of meer indicatoren. Een aantal is nog in ontwikkeling. De indicatorenset wordt realistisch en kwalitatief aangepakt. Er is zo veel mogelijk geopteerd voor indicatoren die op de lijst van de Vlaamse openbare statistieken voorkomen. De keuze van indicatoren is gebaseerd op kwaliteit, meetbaarheid, relevantie en internationale vergelijkbaarheid. Daarnaast werd bij de selectie van indicatoren de voorkeur gegeven aan Eurostatindicatoren en werd rekening gehouden met het belang van benchmarking en internationale vergelijkbaarheid.

Waals Gewest

De *Direction du Développement Durable* en het *Institut wallon de l'évaluation, de la prospective et de la statistique* (IWEPS) nemen deel aan de gespecialiseerde werkgroep binnen het Interfederaal Instituut voor de Statistiek (IIS), met name om te zorgen voor een maximale samenhang tussen de nationale en regionale indicatorsystemen. Tweeënveertig indicatoren van de *Bilan des progrès de la Wallonie vers les ODD* komen overeen met de nationale lijst opgesteld door het IIS. Dat aantal kan nog toenemen, aangezien de Belgische lijst zal evolueren na een raadplegingsproces met meerdere stakeholders. Het in overeenstemming brengen van de lijsten van indicatoren wordt echter beperkt doordat bepaalde nationale gegevens niet op regionaal niveau kunnen worden uitgesplitst.

Franse Gemeenschap

Het *Plan Fédéré 20>25* identificeert indicatoren met bijbehorende doelstellingen. Andere strategische plannen bevatten ook kwalitatieve indicatoren. Die indicatoren zijn echter niet specifiek voor de SDG's en komen ook niet overeen met de lijst van indicatoren van het IIS.

De Franse Gemeenschap zal de indicatoren van de werkgroep *Indicateurs voor de opvolging van de SDG's*, onder de verantwoordelijkheid van het Federaal Planbureau, gebruiken om haar eigen doelstellingen te bepalen zodra de werkzaamheden van de werkgroep zijn afgerond.

Bepaalde indicatoren die specifiek zijn voor SDG 4 (gelijke toegang tot kwaliteitsvol onderwijs verzekeren en levenslang leren voor iedereen bevorderen) heeft het Waals Gewest vastgelegd in zijn derde *Stratégie wallonne de Développement Durable*, maar er werden geen becijferde doelstellingen voorgesteld voor subdoelstellingen die onder de bevoegdheid van de Franse Gemeenschap vallen.

Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Deze aanbeveling is in uitvoering. *Perspective.brussels* geeft aan dat er verschillende processen zijn die deels samenlopen¹² en waarvan sommige in finaliseringsfase zijn, die richtinggevend zullen zijn voor de keuze van de Brusselse indicatoren. Het is echter nog steeds aan de politiek om de doelstellingen te bepalen.

Franse Gemeenschapscommissie

Bij gebrek aan een eigen specifiek strategisch plan heeft de Franse Gemeenschapscommissie geen SDG-opvolgingsindicatoren ontwikkeld. De *Direction d'Administration des Affaires budgétaires et patrimoniales* heeft hooguit enkele eigen operationele doelstellingen ontwikkeld die gekoppeld zijn aan de strategische doelstelling om de Franse Gemeenschapscommissie deel te laten uitmaken van een strategie voor ecologische transitie. Die operationele doelstellingen bevatten soms streefdoelen.

Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie

Het Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest kan indicatoren opstellen. Het streeft ernaar de resultaten vergelijkbaar te maken en de verwerking van de gegevens te harmoniseren met de andere bestuursniveaus. Voor de SDG's 1 (geen armoede) en 3 (goede gezondheid en welzijn) waarvoor de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie bevoegd is, worden dezelfde indicatoren gebruikt als deze die werden geselecteerd door het Interfederaal Instituut voor de Statistiek (IIS) en die worden opgevolgd door het Federaal Planbureau (FPB).

Duitstalige Gemeenschap

De basis voor het regelmatig verzamelen en bijwerken van gegevens wordt geleverd door het platform ostbelgienstatistik.be dat alle mogelijke gegevens over de Duitstalige Gemeenschap op één plaats ter beschikking stelt en ze vergelijkt met de provincie Luik, de gewesten en de federale Staat. De statistiekambtenaar van het Ministerie van de Duitstalige Gemeenschap adviseert bij het definiëren van geschikte indicatoren en meetwaarden voor de projecten van het Regionaal Ontwikkelingsconcept. Daarbij let hij op de samenhang met bestaande indicatoren en datasets op het niveau van de Duitstalige Gemeenschap (*Ostbelgien Statistik*), op nationaal niveau (Statbel, het Belgische statistiekbureau), op supraregionaal niveau (Euregio Maas-Rijn en Grotere Regio) en op Europees niveau (Eurostat). Waar mogelijk richt de Duitstalige Gemeenschap zich op de VN-indicatoren en de bestaande indicatoren op het niveau van de deelstaten. Een bijzondere uitdaging ligt echter in de kleine omvang van de Duitstalige Gemeenschap, die de vergelijking tussen regio's bemoeilijkt.

¹² Herziening van de nationale indicatoren, finalisering van de Brusselse donut, finalisering van een doctoraatsverhandeling, ontwikkeling van heterogene welzijnsindicatoren, voortzetting van een analyse in verband met de ontwikkeling van indicatoren van de kwaliteit van het leefklimaat.

Voortgangsrapportering

Aanbeveling 12 De verschillende overheden dienen een regelmatige rapportering over het gerealiseerde beleid ten aanzien van de SDG's te verzekeren. Zij moeten zorgen voor een accurate communicatie en timing die een coördinatie van deze rapporten toelaten met het oog op de <i>Voluntary National Review</i> .	Federaal	✓
	Vlaanderen	~
	Waals Gewest	✓
	Franse Gemeenschap	✓
	Brussels Hoofdstedelijk Gewest	✗
	Franse Gemeenschapscommissie	✗
	Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie	✗
	Duitstalige Gemeenschap	✓

Federaal

De rapporten vanuit het Federaal Planbureau (FPB) evalueren het beleid ten aanzien van de SDG's aan de hand van een jaarlijks overzicht van indicatoren, maar ze koppelen die niet aan maatregelen of projecten uit het Federaal Plan voor Duurzame Ontwikkeling (FPDO). De indicatoren van het FPB werden ook gebruikt voor de *Voluntary National Review* (VNR).

Op 23 mei 2023 publiceerde het FPB een nota over de evaluatiemethode die ze gaat gebruiken voor de opvolging van het FPDO 2021 en over de eerste resultaten van het plan, zich baserend op de verslagen van de Interdepartementale Commissie voor Duurzame Ontwikkeling (ICDO). Voortaan zou dit jaarlijks gebeuren. Uit die nota blijkt dat één jaar na de goedkeuring van het FPDO de overheidsdiensten al rapporteren over meer dan 90 % van de maatregelen van het plan waarvoor ze verantwoordelijk zijn en dat slechts 30 % van de maatregelen (nog) niet in een uitvoeringsfase is.

Vlaanderen

Vanaf mei 2022 vingen de werkzaamheden aan voor de opmaak van een tweede *Voluntary National Review*. Vlaanderen werkte daar constructief aan mee, onder meer via een eigen bijdrage die op 21 oktober 2022 werd geagendeerd op de ministerraad.

Waals Gewest

Er wordt nog steeds voldaan aan de rapporteringsverplichtingen van het decreet van 27 juni 2013 betreffende de strategie rond duurzame ontwikkeling. Die verplichtingen bestaan uit de publicatie van een eerste en ten minste tweejaarlijks rapport over de voortgang van het actieplan van de strategie, en een tweede rapport op basis van indicatoren die de realisatie van de SDG's als zodanig evalueren (*Bilan des progrès de la Wallonie vers les ODD*). Het gewest nam ook deel aan de *Voluntary National Review* (VNR) die in juli 2023 bij de VN plaatsvond.

Franse Gemeenschap

De Franse Gemeenschap nam deel aan VNR, die door de IMCDO (Interministeriële Conferentie voor Duurzame Ontwikkeling) werd goedgekeurd en op 18 juli 2023 door België aan de VN werd voorgesteld.

Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Bij gebrek aan een specifiek beleid inzake de implementatie van de SDG's, is ook een rapportering hierover onbestaande, in het bijzonder ten behoeve van het Brussels Parlement. Ter herinnering: geen enkel orgaan verzekert de opvolging van de realisatie van de SDG's. Het gewest heeft niet-temin bijgedragen aan de VNR.

Franse Gemeenschapscommissie

Aangezien er nog steeds geen specifiek strategisch plan voor de SDG's is, zijn er ook op dit gebied geen rapporteringsverplichtingen.

Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie

Er is geen informatie verstrekt over een eventuele deelname van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie aan de VNR, en aangezien er nog steeds geen specifiek strategisch plan voor de SDG's is, zijn er ook geen rapporteringsverplichtingen.

Duitstalige Gemeenschap

Zoals het geval was voor de eerste twee uitvoeringsfasen van het Regionaal Ontwikkelingsconcept, REK I (2009-2014) en REK II (2014-2019), zal ook voor de derde uitvoeringsfase REK III (2019-2024) een regelmatige voortgangscategorie plaatsvinden. Elk half jaar wordt de voortgang besproken in een regeringsconclaf, zodat de regering zo snel mogelijk kan inspelen op eventuele ontwikkelingen. De voortgangsrapporten worden verstuurd naar het Parlement van de Duitstalige Gemeenschap en kunnen door de burgers gedownload worden op de website ostbelgienlive.be.

In het voorbereidingsproces van de tweede Belgische VNR analyseerde de Duitstalige Gemeenschap welke initiatieven al werden doorgevoerd in het kader van de verschillende SDG's¹³.

Aanbeveling 13 De overheden dienen hun strategische en operationele plannen over SDG's te integreren in een meerjarige beleids- en beheerscyclus, met een periodieke opvolging en rapportering aan de parlementen. Het verdient de voorkeur dit proces wettelijk vast te leggen.	Federaal	~
	Vlaanderen	~
	Waals Gewest	✓
	Franse Gemeenschap	~
	Brussels Hoofdstedelijk Gewest	✗
	Franse Gemeenschapscommissie	✗
	Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie	✗
	Duitstalige Gemeenschap	~

Federaal

De wet van 5 mei 1997 schrijft voor de federale overheid diverse rapporteringsmomenten voor, zoals de jaarlijkse verslagen van de Interdepartementale Commissie voor Duurzame Ontwikkeling (ICDO). Deze verwijzen veelvuldig naar de SDG's, maar ze zijn geen opvolgingsrapporten die na-

¹³ Een [actueel overzicht](http://sdgs.be) hiervan is te vinden op de link naar de bijdrage van de Duitstalige Gemeenschap aan de VNR 2023 op sdgs.be.

gaan in welke mate een SDG-strategie wordt uitgevoerd. De ICDO moet op het einde van de vijfjaarlijkse looptijd van het Federaal Plan voor Duurzame Ontwikkeling (FPDO) een rapport opstellen over het beleid inzake duurzame ontwikkeling en de uitvoering van het FPDO door de federale administraties die in de commissie vertegenwoordigd zijn. Tot slot moet het Federaal Planbureau per legislatuur twee rapporten opstellen, namelijk een rapport over de stand van zaken en de evaluatie van het beleid inzake duurzame ontwikkeling en een rapport over de verwachte evoluties op Europees en internationaal vlak.

Vlaanderen

In de Beleids- en Begrotingstoelichtingen (BBT) 2023 werden instructies opgenomen voor de rapportering. De beleidsdomeinen kunnen rapporteren over de voortgang inzake hun transitieprioriteit of SDG's. In de praktijk is dit echter nog niet zichtbaar.

Waals Gewest

De meerjarige cyclus werd ingevoerd bij het decreet van 27 juni 2013 betreffende de strategie rond duurzame ontwikkeling. Dat decreet specificceert ook de rapporteringsmodaliteiten aan het parlement: enerzijds het overhandigen van een samenvatting van het voortgangsrapport en anderzijds het indienen van de nieuwe strategie voor presentatie en bespreking binnen een maand na de goedkeuring ervan. De eerste verplichting is volgens de betrokken kabinetten niet nageleefd wegens de COVID-19-crisis. Het kabinet van de minister van Milieu is van plan eind 2023 aan de tweede verplichting te voldoen. Het kabinet was namelijk van mening dat het zinvol was om een jaar te wachten zodat het zowel de derde *Stratégie wallonne de Développement Durable* (SWDD3) als de laatste *Bilan des progrès de la Wallonie vers les ODD*, gepubliceerd in september 2023, kon voorstellen aan het parlement.

Franse Gemeenschap

Het decreet Ecologische Transitie voorziet in het opstellen van activiteiten-, opvolgings- en impactrapporten, evenals in de communicatie daarover aan het parlement. Er worden ook rapporten bezorgd aan het parlement over ander beleid dat gekoppeld is aan de SDG's, zoals de armoedebestrijdingsstrategie, mediawijsheid, het vrouwenrechtenplan, het plan ter bestrijding van racisme, de bevordering van burgerschap en interculturaliteit en het pact voor een excellent onderwijs.

Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Het Gewestelijk Plan voor Duurzame Ontwikkeling (GPDO) kadert niet noodzakelijk in een meerjarige beleids- en beheerscyclus aangezien het krachtens artikel 17 van het Brussels Wetboek van Ruimtelijke Ordening niet vaststaat dat het gewestelijke ontwikkelingsplan in de loop van een nieuwe legislatuur volledig of gedeeltelijk zal worden herzien. Er wordt overigens niet specifiek aan het parlement gerapporteerd over de uitvoering van de Agenda 2030.

Franse Gemeenschapscommissie

Aangezien er nog steeds geen specifiek strategisch plan voor de SDG's is, zijn er ook geen rapporteringsverplichtingen.

Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie

Er werd niet specifiek gerapporteerd over de SDG's aan de Verenigde Vergadering van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie.

Duitstalige Gemeenschap

Zie commentaar bij [aanbeveling 12](#).

5 Conclusies

5.1 Nationale coördinatie en indicatoren

De heropstart van de werking van de Interministeriële Commissie voor Duurzame Ontwikkeling (IMCDO) in 2022 leidde tot een tweede internationale rapportering via een *Voluntary National Review* (VNR) op 18 juli 2023, waarbij de IMCDO voor het eerst de coördinerende rol speelde die van haar wordt verwacht. Tot nu toe beperkten de activiteiten van de IMCDO zich echter tot de wederamenstelling van de IMCDO en het voorbereiden van een VNR. De IMCDO nam geen initiatief voor een herevaluatie van de Nationale Strategie uit 2017, voor het uitvoeren van de samenwerkingswerven die toen werden bepaald of voor andere stappen richting duurzame ontwikkeling of SDG's. Doordat de verschillende beleidsniveaus een beurtrol afspraken voor het voorzitterschap, kan de IMCDO deze initiatieven in de toekomst wel ontwikkelen.

Het Interfederaal Instituut voor de Statistiek (IIS) ondersteunde het debat over verbeterde indicatoren voor de SDG's met een nota, waarna het Federaal Planbureau (FPB) en het Federaal Instituut Duurzame Ontwikkeling (FIDO) een debat organiseerden om een maatschappelijke consensus te zoeken over deze indicatoren. Dat leidde in juni 2023 tot een voorstel om tegen 2025 verbeterde SDG-opvolgingsindicatoren door te voeren.

5.2 Uitvoering van de aanbevelingen door de verschillende entiteiten

5.2.1 Federaal

De wet van 5 mei 1997 voorziet voor de federale overheid in een structuur voor de voorbereiding, planning en opvolging van het SDG-beleid. De slagkracht van de organen en de meerwaarde van de plannen en rapporten die de wet van 1997 oplegt, zijn afhankelijk van de politieke besluitvorming rond de SDG's. De federale regering nam zich voor om vanaf 2020 de SDG's als leidraad te gebruiken voor het beleid rond duurzame ontwikkeling. Dit zorgde in 2021 voor de verplichte opname van de SDG's in alle beleidsnota's, wat in de beleidsnota's van 2022 en 2023 grotendeels werd opgevolgd. Doordat er ook een geactualiseerd Federaal Plan voor Duurzame Ontwikkeling (FPDO) kwam, en dat na ruime consultatie van stakeholders, werd de cyclus van beleidsvoorbereiding en -uitvoering zoals voorgeschreven door de wet van 1997 opnieuw opgenomen. Hoewel het nieuwe FPDO de SDG's als uitgangspunt nam, is het nog geen SDG-implementatieplan. Ondanks voorbereidend werk, zijn er bijvoorbeeld nog geen streefwaarden voor alle indicatoren. Wel rapporteren de ICDO en het FPB jaarlijks over de uitvoering van het FPDO. Het FPB rapporteert ook over het behalen van de SDG-indicatoren, die tegen 2025 gedeeltelijk zouden worden aangepast.

5.2.2 Vlaanderen

Vlaanderen heeft de SDG's vertaald naar eigen doelstellingen in Vizier 2030, rekening houdende met de Vlaamse context en bevoegdheden. De opvolging van de Vizier 2030-doelstellingen via indicatoren maakt deel uit van het operationele luik van de vierde Vlaamse Strategie Duurzame Ontwikkeling (VSDO₄) en wordt gecoördineerd door het Departement Kanselarij en Buitenlandse Zaken (DKBUZA). Het Vlaamse 2030-doelstellingenkader voorziet niet in implementatiemiddelen en beleid, maar de Vlaamse overheid stelt dat haar reguliere beleid de gepaste maatregelen zal inhouden. Slechts enkele van de Vizier 2030-doelstellingen bevatten duidelijke becijferde doelstellingen. Vlaanderen is niet van plan streefwaarden vast te stellen voor alle doelstellingen.

De Vlaamse overheid stelt dat haar beleid inzake duurzame ontwikkeling inclusief, gecoördineerd en participatief is en wijst erop dat bij de opmaak van de VSDO₄ hoorzittingen werden georganiseerd en dat alle Vlaamse strategische adviesraden alsook de steden en gemeenten hun advies hebben uitgebracht via de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG) en de Vereniging Vlaamse Provincies (VVP).

Het transitieplatform - gecoördineerd door het DKBUZA - zorgt voor de afstemming van de zeven transitieprioriteiten vastgelegd in de VSDO₄.

Op Vlaams niveau werd geen enkele raming van de nodige budgettaire middelen opgenomen in de VSDO₄.

Een gedetailleerde aftoetsing van het bestaande beleid aan de te realiseren doelstellingen vond niet plaats bij de opmaak van de VSDO₄, maar wel liet het DKBUZA, in het kader van de Vlaamse bijdrage bij de tweede VNR, een studie uitvoeren waarbij een *gap-to-target*-analyse werd opge maakt voor elke SDG.

Voor de monitoring van de meeste Vlaamse doelstellingen uit Vizier 2030 zijn er één of meer indicatoren; een aantal is echter nog in ontwikkeling. Vlaanderen zegt zoveel mogelijk geopteerd te hebben voor indicatoren die op de lijst van de Vlaamse openbare statistieken voorkomen en/of voor Eurostatindicatoren.

Wat tot slot de rapportering betreft, werkte Vlaanderen vanaf mei 2022 mee aan de opmaak van een tweede VNR, o.a. via een eigen bijdrage die op 21 oktober 2022 werd geagendeerd op de minister-raad. Instructies voor de rapportering werden opgenomen in de Beleids- en Begrotingstoelichtingen 2023. De beleidsdomeinen kunnen rapporteren over de voortgang inzake hun transitieprioriteit of SDG's.

5.2.3 Waals Gewest

Sinds de finalisering van het verslag van het Rekenhof heeft de Waalse regering in maart 2020 de tweede *Bilan des progrès de la Wallonie vers les ODD* goedgekeurd en in september 2022 de derde *Stratégie wallonne de Développement Durable* (SWDD₃), die een geactualiseerde versie van die balans bevatte. In april 2020 werd ook het eindrapport over de uitvoering van de tweede *Stratégie wallonne de Développement Durable* gepubliceerd. Die verschillende ontwikkelingen hebben bijgedragen tot de uitvoering van de aanbevelingen van de audit van het Rekenhof.

Bij deze opvolging van de aanbevelingen stelt het Rekenhof dus vast dat het Waals Gewest, en in het bijzonder de *Direction du Développement Durable*, volledig werk heeft gemaakt van zijn rapport en de aan hem gerichte aanbevelingen. De SWDD₃ behaalt daarom een bevredigend maturiteitsniveau. De SWDD₃ stelt immers voor elke SDG becijferde doelstellingen vast die aangepast zijn aan de Waalse context, en geeft een inventaris van de belangrijkste sectorale plannen waaraan ze gekoppeld zijn. Haar actieplan is nu gericht op het sturen en transversaal maken van de strategie via zes actiecategorieën, en bevat niet langer operationele maatregelen in samenhang met bepaalde SDG's (in verband met energie, voeding enz.), die bovenop de maatregelen kwamen die al in andere plannen en strategieën waren opgenomen. Het monitoring- en rapporteringssysteem, dat werd ingesteld bij het decreet van 27 juni 2013, wordt over het algemeen nageleefd en functioneert gedeeltelijk door middel van een reeks indicatoren waarvan de kwaliteit en het aantal gestaag toenemen. De SWDD₃ is nog voor verbetering vatbaar, in het bijzonder via haar eigen actieplan, maar ze biedt een structurend kader met duidelijke doelstellingen die via de sectorale plannen moeten worden geïmplementeerd, waardoor een systeemaanpak tot stand komt die essentieel is voor duurzame ontwikkeling. Wat de dialoog met de stakeholders betreft, is het *Partenariat wallon pour le développement durable*, dat verschillende stakeholdergroepen samenbrengt, betrokken bij het opstellen, uitvoeren en opvolgen van de SWDD₃.

Er moet echter op worden toegezien dat alle ministers, onder meer bij de wijziging van legislatuur, hun politiek engagement voor deze dynamiek en voor het behoud van het aan hen gegeven kader, bevestigen en versterken, in het bijzonder met betrekking tot de doelstellingen die tegen 2030 moeten worden behaald. De ministeriële verantwoordelijkheden met betrekking tot die regeringsstrategie (op het niveau van de uitstippeling en opvolging ervan, maar ook op het niveau van het actieplan, de evaluatie ervan en rapportering aan de regering en het parlement) moeten duidelijk worden vastgelegd.

5.2.4 Franse Gemeenschap

Ondanks het gebrek aan een specifiek strategisch plan voor de SDG's, is de Franse Gemeenschap sinds de initiële audit beter voorbereid om de Agenda 2030 voor Duurzame Ontwikkeling van de VN uit te voeren en zijn de meeste aanbevelingen van het Rekenhof gedeeltelijk of volledig uitgevoerd.

De Franse Gemeenschap beschikt over verschillende strategische plannen rond de SDG's. In het *Plan Fédé 20>25* zijn strategische en operationele doelstellingen gekoppeld aan de verschillende SDG's en zijn indicatoren geïdentificeerd en gekoppeld aan doelstellingen. De diensten die aan de SDG's hebben bijgedragen, werden in kaart gebracht.

De administratie die verantwoordelijk is voor het aansturen van de SDG's, is geherstructureerd en versterkt. De burgers en de stakeholders worden regelmatig geraadpleegd en betrokken bij het opstellen van de verschillende plannen om de SDG's te realiseren. Het parlement wordt op de hoogte gehouden van de opvolging en de impact van die plannen.

De geselecteerde indicatoren zijn echter niet specifiek voor de SDG's en komen ook niet overeen met de lijst die is opgesteld door het Interfederaal Instituut voor de Statistiek (IIS). Er zijn alleen doelstellingen gesteld tot 2025.

Er is nog steeds geen gestructureerd communicatieplan voor de SDG's en door de begrotingsstructuur kunnen niet alle uitgaven voor de realisatie van de SDG's in kaart worden gebracht.

5.2.5 Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Het Rekenhof had bij zijn audit van 2020 vastgesteld dat het Brussels Hoofdstedelijk Gewest zich niet uitdrukkelijk organiseerde in het licht van de Agenda 2030. De Brusselse politieke overheden hadden geen enkele opmerking over het verslag geformuleerd en uit deze opvolging blijkt dat de initiële toestand onveranderd is. Wat de aansturing van het beleid betreft, is geen enkele minister specifiek belast met het beleid en werd geen enkele administratie aangewezen voor de opvolging. Het Brussels Gewest heeft in tegenstelling tot andere entiteiten de doelen van de Agenda 2030 die op het gewest van toepassing zijn, niet geïnventariseerd, noch deze die als prioritair worden beschouwd. Het heeft de bestaande doelstellingen niet gekoppeld aan die doelen of geen nieuwe doelstellingen gedefinieerd met het oog op de horizon 2030 als die ontbraken. Het heeft evenmin de Brusselse plannen en strategieën gekoppeld aan die doelen en doelstellingen noch opvolgings-indicatoren eraan verbonden. De uitwerking van een set indicatoren is niettemin aan de gang, maar het vastleggen van de doelen ervan is een politieke verantwoordelijkheid.

De Agenda 2030 wordt misschien wel vermeld in het Gewestelijk Plan voor Duurzame Ontwikkeling (GPDO) of in andere sectorale plannen, maar de overheid van het Brussels Gewest gebruikt de agenda niet echt als referentiekader, terwijl ze die in 2015 heeft onderschreven net zoals de andere entiteiten van de Belgische Staat. Het gewest gaat echter verder met andere manieren van transversale aanpak zoals de “donut”¹⁴ of de Go4Brussels-strategie die het gewest moet helpen bij de economische, maatschappelijke en ecologische transitie.

Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest onderstreept in zijn bijdrage aan de *Voluntary National Review* (VNR) die in juli 2023 aan de VN werd voorgesteld, dat het een permanente strategie voor opvolging en coördinatie mist, waaraan de nodige budgettaire en menselijke middelen zijn gekoppeld om de goede uitvoering ervan te verzekeren. Het wijst eveneens op de behoefte aan opleiding en de continue informatiedoorstroming over de SDG's als essentieel punt om de SDG's goed te integreren bij de uitwerking van de verschillende gewestelijke plannen en strategieën.

5.2.6 Franse Gemeenschapscommissie

Bij gebrek aan een specifiek strategisch plan voor de SDG's blijven de meeste vaststellingen en aanbevelingen uit de initiële audit nog actueel.

Niettemin worden de verschillende intern-administratieve acties (duurzame overheidsopdrachten, energiestatistiek gebouwen, ecolabel voor ondernemingen enz.) die de Franse Gemeenschapscommissie uitvoert, nu als operationele doelstellingen uitgewerkt in een strategisch plan voor ecologische transitie binnen een strategische doelstelling die echter niet verwijst naar de SDG's.

¹⁴ Het donutmodel is een voorstelling van de economie als iets dat plaats moet vinden tussen twee grenzen: een buitengrens die de biofysische grenzen van de planeet voorstelt en een binnengrens die de fundamentele mensenrechten voorstelt. Volgens dit model moet de economie haar plaats vinden tussen de buitenste cirkel (milieugrenzen) en de binnenste cirkel (sociale ondergrens), met andere woorden in een ruimte in de vorm van een donut.

Het strategisch plan van de Franse Gemeenschapscommissie maakt zelf deel uit van een hele reeks Brusselse regionale programma's met doelstellingen voor 2030.

Niemand werd belast met de opvolging van de realisatie van de SDG's en er wordt hierover geen specifiek rapport aan de parlementaire vergadering van de Franse Gemeenschapscommissie voorgelegd.

5.2.7 Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie

Bij gebrek aan een specifiek strategisch plan voor de SDG's blijven de meeste vaststellingen en aanbevelingen uit de initiële audit nog actueel. De Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie nam niettemin een geïntegreerd welzijns- en gezondheidsplan (GWGP) aan waarvan bepaalde luiken aanleunen bij de SDG's en in het kader waarvan ze is gestart met het definiëren van de indicatoren die aan elke doelstelling gekoppeld zijn.

Voor SDG 1 (geen armoede) en SDG 3 (goede gezondheid en welzijn), waarvoor de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie bevoegd is, gebruikt ze dezelfde indicatoren als deze die werden geselecteerd door het Interfederaal Instituut voor de Statistiek (IIS) en die worden opgevolgd door het Federaal Planbureau (FPB).

De Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie beschikt niet over een gestructureerd plan om de burgers en de stakeholders te raadplegen maar de burgers worden betrokken bij de uitwerking en de opvolging van het GWGP.

Niemand werd belast met de opvolging van de realisatie van de SDG's en er wordt hierover geen specifiek rapport aan de Verenigde Vergadering van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie voorgelegd.

5.2.8 Duitstalige Gemeenschap

De Duitstalige Gemeenschap wijst er terecht op dat de dialoog tussen de politieke niveaus (via de Interministeriële Conferentie voor Duurzame Ontwikkeling, IMCDO) en maatschappelijke organisaties van essentieel belang is en zal moeten worden voortgezet na de officiële presentatie van de tweede *Voluntary National Review*.

Na een eerste koppeling van het thema duurzaamheid aan de SDG's in het Regionaal Ontwikkelingsconcept *Ostbelgien Leben 2025* is de Duitstalige Gemeenschap voortgegaan op de ingeslagen weg en gestart in 2021 met de ontwikkeling van een nieuwe, geïntegreerde visie *Ostbelgien Leben 2040*. Deze integrale ontwikkelingsvisie zou eind 2023/begin 2024 beschikbaar zijn. Het brede participatieproces bij de totstandkoming ervan moet garanderen dat rekening wordt gehouden met verschillende standpunten en is bedoeld om te zorgen voor een groot draagvlak voor de visie bij de bevolking en andere belanghebbenden.

Interessant is ook dat, in het kader van een professioneel project- en portfoliomanagement, de Duitstalige Gemeenschap aankondigt dat de uitvoeringsprogramma's vanaf 2024 vergezeld zullen gaan van een nauwkeurige analyse met betrekking tot de onderlinge verbanden tussen de verschillende strategische plannen voor duurzame ontwikkeling en de vereiste middelen.

Wat de indicatoren en streefwaarden voor de projecten van het Regionaal Ontwikkelingsconcept betreft, wordt rekening gehouden met de samenhang met bestaande (supra)regionale en internationale indicatoren en datasets. Een bijzondere uitdaging hierbij blijft echter de kleine omvang van de Duitstalige Gemeenschap, die de vergelijking tussen regio's bemoeilijkt.

De voortgangsrapporten van de verschillende uitvoeringsfasen van het Regionaal Ontwikkelingsconcept zijn publiek beschikbaar. Dit is ook het geval voor de analyse m.b.t. de implementatie van initiatieven inzake SDG's die de Duitstalige Gemeenschap maakte tijdens het voorbereidingsproces van de tweede Belgische VNR.

5.3 Eindbalans

In 2020 ging het Rekenhof met een *preparedness review* na of de federale Staat, de gemeenschappen en de gewesten een adequaat systeem hebben opgezet om de SDG's te realiseren, de voortgang ervan op te volgen en erover te rapporteren. Het formuleerde daarbij dertien aanbevelingen, waarvan het nu de realisatie heeft opgevolgd.

De overkoepelende coördinatie tussen de bestuursniveaus blijft beperkt. De Interministeriële Conferentie voor Duurzame Ontwikkeling (IMCDO) die alle betrokken ministers groepeerd, komt sinds 2022 weliswaar weer samen, maar beperkte haar werking voorlopig tot het opstellen van de tweede *Voluntary National Review* (VNR) die België op 18 juli 2023 presenteerde aan de VN. De Nationale Strategie uit 2017 werd niet geactualiseerd, noch werden er concrete en becijferde doelstellingen voor België vastgelegd.

Het Interfederaal Instituut voor de Statistiek (IIS) keurde in februari 2021 een lijst van 116 nationale indicatoren goed om de SDG's in België op te volgen, waarna in 2023 door onder meer het Federaal Planbureau (FPB) een maatschappelijk debat werd gestart over de opvolgingsindicatoren. Dat debat resulteerde in juni 2023 in een voorstel om de set indicatoren de komende drie jaar aan te passen: de meeste indicatoren zullen worden behouden, sommige zullen worden geschrapt en andere zullen worden toegevoegd.

De bestuursniveaus vullen hun politiek engagement ten aanzien van de Agenda 2030 nog steeds verschillend in. Hoewel er geen bijgestuurde Nationale Strategie kwam, probeerden de meeste overheden de mondiale SDG's om te zetten in concrete doelstellingen, maar weinig overheden koppelden daaraan ook de nodige strategische maatregelen. Als er al concrete maatregelen en projecten zijn uitgewerkt voor het realiseren van de SDG's, dan ontbreekt meestal een koppeling met de opvolgingsindicatoren. Met uitzondering van het Waals Gewest bepaalde geen enkele overheid streefwaarden voor de indicatoren die worden gebruikt om de voortgang van de realisatie van de SDG's te meten en hierover te rapporteren.

Bijna alle overheden legden planmatig de raadpleging van het brede publiek en de stakeholders vast bij de voorbereiding en uitvoering van hun strategie rond duurzame ontwikkeling.

Bij alle overheden is er nog verbetering mogelijk op het vlak van de coördinatie van het beleid rond de Agenda 2030.

De strategische plannen rond duurzame ontwikkeling bevatten nog bij geen enkele overheid een raming van de financiële middelen die nodig zijn om de doelstellingen te realiseren. De begrotingen van de overheden bevatten weliswaar middelen die inhoudelijk een raakvlak hebben met de SDG's, maar ze worden er niet rechtstreeks aan gekoppeld.

De meeste overheden maakten in het kader van een beleidsvoorbereiding intussen wel al een vergelijking tussen de zeventien SDG's en het bestaande beleid.

Ten slotte rapporteren de meeste overheden regelmatig over het gerealiseerde beleid ten aanzien van de SDG's. Alleen de federale en de Waalse overheden integreren hun plannen over de SDG's in een wettelijk vastgelegde meerjarige beleids- en beheerscyclus, met een periodieke opvolging en rapportering aan de parlementen.

Dit verslag is enkel elektronisch beschikbaar
in het Nederlands, het Frans en het Duits, op rekenhof.be.

WETTELIJK DEPOT

D/2024/1128/05

COVERFOTO

Shutterstock

ADRES

Rekenhof
Regentschapsstraat 2
1000 Brussel

TEL.

+32 2 551 81 11

rekenhof.be